

Іртищева Інна Олександрівна,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
Стегней Маріанна Іванівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та фінансів
Мукачівського державного університету
Трушлякова Антоніна Борисівна,
викладач кафедри менеджменту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ В СИСТЕМІ ВИМІРУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

На сучасному етапі розвитку економіка України зазнає сильного впливу глобалізаційних процесів, що відображається на рівні формування людського капіталу та сучасної моделі національного розвитку. Глобальні виклики розглядають людину у центрі всіх суспільних явищ і процесів, а її можливості виступають ресурсним забезпеченням соціально-економічного розвитку. Таким чином, людський капітал розглядають в якості основного фактору розвитку економіки. Важливого значення набувають питання інвестування в людський розвиток та подолання соціальних нерівностей. В якості загрозливої ситуації для України необхідно розглядати можливість виключно декларативного проголошення людиною центричного розвитку та прикриття байдужого ставлення до задоволення потреб людини та дбайливого використання її здібностей.

На сьогоднішній день існує багато наукових доробків присвячених проблемі формування та розвитку людського капіталу, як складовій соціально-трудої проблематики. Можливо погодитися із висловлюванням вченого А. Колота, що більшість праць не достатньо розкривають можливості подальшого розвитку людського капіталу та не можуть навіть характеризуватися як повне та всебічне «теоретичне узагальнення та практичне розв'язання наявних соціально-трудої проблем» [1].

Ще до нашої ери, одним з перших на питання людського капіталу звернув увагу ще Арістотель, який ввів поняття «хрематистика» у сенсі наявності власності на майно та характеризував діяльність людини у напрямку задоволення власних потреб [2]. Концептуальні передумови розгляду людського капіталу знайшли своє відображення у працях А. Сміта, Д. Рікардо, В. Петті, К. Маркса, А. Маршалла, І. Фішера та ін. Першість у дослідженні основ теорії людського капіталу належить американським вченим Т. Шульцу та Г. Беккеру. «Основними результатами інвестицій в людину, Шульц вважав набуття здібностей людей до праці, їх ефективну творчу діяльність у суспільстві, підтримка здоров'я і т. д. Він вважав, що людський капітал має необхідні ознаками продуктивного характеру. Людський

капітал здатний накопичуватися і відтворюватися. За оцінками Шульца, з виробленого в суспільстві сукупного продукту на накопичення людського капіталу використовується вже не $\frac{1}{4}$, як випливало з більшості теорій відтворення ХХ століття, а $\frac{3}{4}$ його загальної величини. Гері Беккер, мабуть, першим переніс поняття людського капіталу на мікрорівень. Людський капітал підприємства він визначив як сукупність навичок, знань і умінь людини. Як інвестицій в них Беккер врахував, в основному, витрати на освіту та навчання. Беккер оцінив економічну ефективність освіти, перш за все, для самого працівника. Додатковий дохід від вищої освіти він визначив так. З доходів тих, хто закінчив коледж, він віднімав доходи працівників із середньою загальною освітою. Витратами освіти вважалися як прямі, так і альтернативні витрати – втрачений дохід за час навчання. Віддачу від інвестицій в освіту Беккер оцінив як відношення доходів до витрат, отримавши приблизно 12-14% річного прибутку» [3].

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства характеризує американський дослідник М. Кастельє через категорію «інформаційне (мережеве) суспільство», який переконаний у значній ролі інформації та цифрових технологій у формуванні глобальної соціально-економічної системи на підставі врахування особливостей територіальних мережевих логічних інформаційних систем [4].

Міжнародні інституції найчастіше «людський капітал» використовують для аналізу людських ресурсів, при цьому характеризують рівень та якість освіти громадян, стан здоров'я нації, природні процеси відтворення та міграції населення.

Чисельність постійного населення виступає основою дослідження людських ресурсів та людського капіталу нації в цілому та окремих регіонів країни [5]. Саме населення є носіями якісних характеристик людського капіталу, таких як освіта, здоров'я, народжуваність, смертність, зайнятість, безробіття тощо.

Список використаної літератури:

1. Колот А.М. Соціально-трудова сфера в умовах глобальних викликів: тенденції, проблеми, можливості стійкого розвитку /А.М. Колот // Формування ринкової економіки : [зб. наук. праць / спец. вип. у 3 т.]. – К.: КНЕУ. – 2010. – Т. 3. – С. 9–22.;с. 16
2. Економічна енциклопедія : у 3 т. – Т. 1 / [відп. ред. С.В. Мочерний]. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с., с. 719
3. Людський капітал. Вікіпедія. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Людський_капітал
4. Кастельє М. Информационная эпоха: Экономика, общество и культура. Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана; Гос. ун-т. Высш. шк. экономики. - М., 2000. – 606 с.
5. Стегней, М. І. Економічна характеристика міжрегіональних диспропорцій / М. І. Стегней, Ю. А. Работін, А. М. Архангельська // Економіка та суспільство : електронний науковий фаховий журнал. – Мукачево, 2018. – №17. – С.449-453.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>